

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion Philostorgiu Kai Theodōru

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

Henrici Valesii Annotationes In Excerpta Ex Libro II. Historiae
Ecclesiasticae Theodori Lectoris.

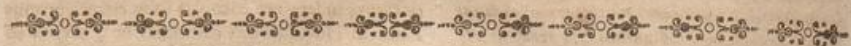
urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

in libro 3. cap. 7. ad quem locum vide, si placet, quæ notavi.

ἰν βυσσίοις. De loco in quo Basiliscus tyrannus interit, dissentiunt antiqui Scriptores. Marcellinus quidem in Chronico, & ex illo Jordanes in libro de Successione Regnorum, Basiliscum in oppido Cappadociæ Limnis periisse tradunt, quibus consentit Auctor Chronici Alexandrini; sed Victor Turonensis in Chronico. Basiliscum Samis Cappadociæ mortuum esse scribit cum uxore ac liberis. Quod quidem propius accedit ad scripturam Theodori nostri. Theophanes vero

in Chronico pag. 107. Basiliscum unâ cum uxore & liberis Cuculum Cappadociæ deportatum fuisse scribit.

ἑμμελὸν ἢ προκόπιον. Idem legitur apud Theophanem in Chronico pag. 109. De motu Marciani & Procopii loquitur etiam Candidus Iaurus in lib. 2. Hist. & Malchus in excerptis legationum pag. 68. editionis Augustanæ, ubi *προκόπιον ἢ ἑμμελὸν* vocat quos Theodorus ac Theophanes Procopium & Romulum appellant. Contigit porro hic motus Indictione quarta, Placido Ioh. Cof.

HENRICI VALESII
ANNOTATIONES
IN EXCERPTA EX LIBRO II.
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
THEODORI LECTORIS.

Aπὸ δεκαοκτὼ μιλίων. Theophanes in Chronico pag. 114. scriptum habet *δωτὶ δ' ὀκτώκα μιλίων.* Sed vulgatam Theodori nostri Lectionem retinuit Nicephorus in libro 16. cap. 10. De hac translatione reliquiarum Eustathii, Victor Turonensis ita scribit: *Post Consulatum tertium Longini viri clarissimi Calendio Antiochenus Episcopus, reliquias prædecessoris sui Eustathii Episcopi & Confessoris, ex Philippis Macedonia collegit, & Antiochiam summo cum honore perdidit.*

τὸ κατὰ ματθῶσι ἐναφ' ἑλίων. Hic Theodori locus extat apud Suidam aliquot vocibus auctior in voce *Θήβα.*

πάλιν βασιλικῆς ἱερᾶς. Delenda est vox *πάλιν*, utpote superflua.

Pag. 558. *ἰν πρὸ ἄλλω σιφάτῳ.* Assentior Christophorono & Savilio, qui ad oram sui codicis emendarunt *ἰν τῷ ἀγίῳ σιφάτῳ.* Certè Ecclesia sancti Stephani erat in Palatio, ut docet Codinus in originibus Constantinopolitanis. Alexander Monachus in Enchomio sancti Barnabæ apud Suriium in tomo tertio, de hac re ita scribit: *Evangelium illud Imperator in manu suâ sumpsit, & deosculatus est; atque multo exornatum in Palatio suo reposuit, ubi ad hodiernum usque diem servatur, & in magna quinta Pascha Feria quotannis in Palatio oratorio Evangelium ex eo libro recitatur.*

προδοσία τῆς γαμιτῆς προμίνδου. Hunc locum supplevi ex Theophanis Chronico pag. 114. ubi ita scribitur: *προδοσί τῆ ἀδελφῆ τῆς γαμιτῆς προμίνδου, ἧς ἡ προμίνδου ἔσπευτο ἔλθαι.* Verum in Theophane, perinde ac in Theodoro nostro

A corrigendum est *προμίνδου.* Fuit hic Trocundus frater Hilli Magistri officiorum. Qui Conslatum gessit anno Christi 482. una cum Severino. Sic enim in Chronico Marcellini hic annus notatur Indictione quinta, Trocundo & Severino Cof. Nec aliter in Chronico Alexandrino. Ex quo emendandum est Chronicon Victoris Turonensis, in quo scriptum est: *Trocundo V. C. Cof.*

ἐν ἰδέσῃ. Hujus Edessenæ scholæ nullam alibi mentionem reperio. Cassiodorus quidem in præfatione divinarum Institutionum scribit, suâ adhuc ætate Nisibi scholam fuisse Ecclesiasticorum dogmatum. Sed Cassiodorum memoriæ vitio lapsum esse existimo, & Nisibin urbem pro Edessa posuisse. Nisibis enim Cassiodori ætate sub ditione Persarum erat, jam inde à temporibus Joviani Augusti qui Persis eam tradiderat. De hac Edessena schola iterum loquitur Theodorus infra, ubi eam à Zenone sublatam esse dicit.

προκαθήμενον τῷ τόπῳ. Ante hæc verba sub distinctionem apposui, prorsus necessariam. Quod cum Musculus non animadvertisset, pessime hunc locum interpretatus est. Porro hæc verba duobus modis intelligi possunt; aut de iis qui huic Edessenæ scholæ præerant; aut de ipsis Episcopis qui Edessenam Ecclesiam administrabant. Vocabulum enim *τόπος* utrumque significare non incommode potest. Certè Ibas Edessenus Episcopus Nestorianam hæresin fovisse à plerisque existimatus est, ut constat ex actis Chalcedonenis Concilii.

ὡς τῶν ῥωμαίων ἀνάξιος. Rectius apud Theophanem in Chronico, pag. 117. adduntur hæc verba, τῆς βασιλείας.

Ὡς ἔστι. Scribendum est ῥηλωτρίας ὤσης, ut legitur apud Theophanem in Chronico pag. 117. ubi hic Theodori locus describitur, dissimulato tamen ejus nomine.

πῶς ὁμολογίαν ἀπὸ βίβλου. Malim omnino scribere βίβλου, quemadmodum legitur in Chronico Theophanis pag. 120.

Pag. 559. ὡς τῶς κοτυαίης ἐξιδραμον. Hæc uberius exposita leguntur apud Theophanem in Chronico, pagin. 118. De hac clade Isaurorum ad Cotiæm Phrygiæ loquitur Marcellinus in Chronico, Indiçtione 15. Anastasio Aug. & Rufo Coll.

ὑπὲρ τῶν ἰσαύρων καλῶν. Scribendum est procul dubio ἀρχαίων, quemadmodum legitur apud Theophanem in Chronico pag. 119. Paulò post, ubi legebatur ἀπὸ ἰωάννου τῶν κορυμίων, emendavi, τῶν πατριῶν, ut legitur apud Theophanem. Error natus est ex scripturæ compendio.

ἀ ἰουχαί σου. Post hæc verba Asteriscus in editione Roberti Stephani appositus, locum hunc mutilum esse indicat. Verum ex Theophanis Chronico pag. 120. locus suppletus est hoc modo: ἀ ἰουχαί σου ὡς μέγα τὸς φίλους σου ἠεὶ ἔλεος. Id est: Orationes tuas, ὁ Magne vin, amicos tuos fuligine impleverunt. Apud Cedrenum tamen in Chronico, ad annum 5. Anastasii aliter scriptum inveni, hoc scilicet modo: ἀ ἰουχαί σου ἀ ἰουχαί σου ἠεὶ ἔλεος. Sed Theophanis scriptura rectior mihi videtur. Porro Anastasius his verbis exprobrabat Euphemio Patriarchæ, amicitiam & societatem cum gente Isaurorum: Quibus nihil profuisse ajebat orationes Euphemii.

Ἰμφοροδὸν τῷ μετατοεῖς. Theophanes in Chronico pag. 119. scriptum habet, ἀπὸ τῆς μαρτυρίας. Atque ita legit Anastasius Bibliothecarius, qui Theophanem Latine interpretatus est. Sed verior est scriptura Theodori nostri, Ἰμφοροδὸν τῷ μετατοεῖς. Metatorium locus erat in Ecclesia, in quem descendebat Patriarcha post peractum officium, & ex quo procedebat ad altare, quemadmodum scribitur in Euchologio Græcorum; ubi idem esse dicitur cum Diaconico, sive Secretario. De Metatorio locus est illustris in vita Imperatoris Leonis Philosophi, qui ob quartas nuptias excommunicatus erat à Patriarcha; ἔδειν δὲ τῷ δὲξίῳ μέρει διήρχητο εἰς τὸ μετατοεῖον. Quæ verba leguntur etiam apud Cedrenum pagin. 495. editionis Augustanæ. Ex quo colligitur, Metatorium separatim fuisse ab Ecclesia, seu potius ab altari. Eiusdem loci mentio fit à Codino in originibus Constantinopolitanis.

πῶς λογομίνω σέβαν. Apud Theophanem in Chronico pagin. 120. scriptum est, τῆς λογομίνω σείρας, cujus Interpres in Annotationibus, genus gladii fuisse existimat. Ego verò adduci non possum ut credam, gladio aut hasta armatos fuisse Clericos, dum Patriarcha ad altare procederet Missarum solennia celebraturus. Ego potius seram esse crediderim, quâ fores obseran-

atur. Eustathius ad Odysseam, ἡ, ἐπιπέθει δὲ αἰλιφθαί δοκεῖ ἢ ἰδωτικῶς, σείρα ἢ τὰς εὐρέας κλείουσα. Cæterum Theophanes hic dissentit à Theodoro. Nam Theodorus noster insidiatorem Euphemii non à Paulo Defensore occisum esse tradit, sed ab alio quodam Clerico.

ὡς δις εἰς τὸ ἰπποδρόμιον ἐδραμον. Pro ἰς ἔστι scribendum videtur εἰς ἔστι, uti jam supra emendavi. Si quis tamen vulgatam lectionem retinere maluerit, non magnopere repugnabo. Videtur enim phrasis esse familiaris Theodoro nostro.

ὡς δὲ ἀδελφίδες. Eadem habet Theophanes in Chronico pag. 121. Et Nicephorus in libro 16. cap. 26. Interpres quidem Nicephori ἀδελφίδες, fratris filium vertit. Musculus verò nepotem ex B forore. Medius inter utrumque Jacobus Goar, qui Theophanem Latinitate donavit, Nepotem simpliciter interpretatur.

τὸ ὠμοθέριον τὸ ἠρισσοποιόν. Quæri non immerito potest, quâ de causa Macedonius Constantinopolitanus Episcopus pallium sibi auferri præceperit. Mihi quidem videtur id honoris Euphemii causa fecisse, ne Euphemio præsentente, & adhuc intra Ecclesiam consistente, ipse in Episcopatum ejus invasisse videretur; Euphemius enim per vim depositus fuerat.

εἰσαλθεῖν πρὸς τὸν εὐφῆμιον. Musculus legisse videtur εἰσαλθεῖν, quam scripturam magis probò. Apud Theophanem in Chronico pag. 121. legitur εἰσαλθῶν, δανειζόμενός τε, &c.

τῶν κορυφῶν δωδεκά. Scribendum puto, τῶν δωδεκά τῶν κορυφῶν πέτρας ἢ πύλων. Petrus enim propriè & per excellentiam vocari solet à Græcis Coryphæus Apostolorum, ut jam alii observarunt. Interdum tamen Petrus simul ac Paulus coryphæi dicuntur Apostolorum. Ita Prudentius in libro 16. εἰσφάνων.

Hic nempe jam regnant duo, Apostolorum Principes: Alter vocatur gentium; Alter Cathedram possidens Primum, &c.

Quare scribendum erit hoc loco, τῶν κορυφῶν ἀποστόλων.

Ὡς τὴν τῶν φίλων δικασ. Scribendum est procul dubio συνοδικῶς. Certè apud Nicephorum in libro 16. cap. 35. ubi hic Theodori locus describitur, legitur τὰ συνοδικῶς, supple γράμματα. Apud Theophanem autem in Chronico, pagin. 123. scriptum est τὸ συνοδικῶν in singulari numero. De his porro Synodicis litteris multa observavit Bernardinus Ferrarius in libro secundo de Ecclesiasticis litteris capite sexto. Nonnulla etiam scripsi in libro tertio Observationum Ecclesiasticarum ad Socratem atque Sozomenum.

ὑπὲρ τοῦ λάθρα πρὸ βασιλεῖς. Musculus legisse videtur, ὑπὲρ τοῦ, ut ex interpretatione ejus appareat. Sic enim vertit: Festus verò, sicut fertur, Imperatori clanculum pollicitus est, persuasurum se Romano Episcopo, &c. Vulgatam tamen scripturam confirmat Nicephorus in capite tricelimo quinto libri 16. ubi hunc Theodori locum ita refert: ὁ δὲ φῆσεν λάθρα

ipse Theophanes paulò post, hanc adjectionem A
refutat, & quartam Synodum Chalcedonensem
ab Helia Hierosolymitano Episcopo condemna-
tam fuisse testatur. Sic enim scribit in eadem
pagina: ὁ δὲ βασιλεὺς μακροβίων τὸν καισαρικὴν-
πύλων ἠγάγετο ἀναθιμασίῃ πρὸς ἐν χαλκιδόνι
ἐκδοθέν καὶ ἀπὸ τῆς ἡλίας ἱεροσολύμων. Et iterum
pag. 131. ἡλίας δὲ ὁ ἱεροσολύμων ἐξέειπε ἐν χαλκιδόνι
ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς ἡλίας. Id est: Helias vero Hieroso-
lymorum Episcopus, Chalcedonensem Synodum
rejicere se scripto testatus est. Delenda est igitur
in Theophane vox ἀναθιμασίῃ, quæ nec in co-
dice Palatino habetur. Scio quidem Anastasium
Bibliothecarium eam vocem in versione sua ex-
pressisse. Verùm ejus interpretationem refutant
ipsius Theophanis verba, quæ superius protu-
limus.

Pag. 562. βασιλεὺς τινὰ βάρβαρον. Sic etiam legitur apud
Theophanem in Chronico pag. 130. Verum ibi
Vaticanus codex rectius scriptum habet: βάρβαν.
Certè paulo post in Theodoro nostro dicitur βάρ-
βας. Victor Turonensis in Chronico, ipsum
Episcopum Arianum ita appellat; Sic enim scri-
bit: Patrius & Hyrtio Coss. Barbas quidam
Ariani erroris Episcopus, dum presumit contra re-
gulam supra baptizandum dicere: Baptizatus te
Barbas in nomine Patris per Filium in Spiritu
sancto; proinus aqua ex qua futurus eras baptizare
hominem, usquam comparavi; vas verò ipsum
in quo aqua erat, confractum est. Vide Cedre-
num ad annum 20. Anastasii.

ὡς ἡ ἀπορίσι. Sic vocabantur obtrectatores
Synodi Chalcedonenfis. Et Theodorus quidem
noster paulo post, ἀπορίσι ἀνὸς μοιραχίς vocat, eò
quod horum Antesignani essent Monachi. Theo-
phanes vero pag. 132. Clericos etiam & Episcopos
eis accenset. Inter epistolas Ephremii Antiochen-
sis Episcopi, una fuit inscripta: πρὸς τὴν ἀπορί-
σι καὶ κληρικῶν. Id est: Ad schismaticos Monaste-
rii Callinici, ut testatur Photius in Bibliotheca
cap. 228. Hi etiam alio nomine διακενόμενοι vo-
cabantur, id est, Separati, ut ad Evagrium no-
tavi.

ὡς ἡ ἀπορίσι. Scribendum est ὡς ἡ ἀπο-
ρίσι, ut legitur apud Theophanem in Chronico
pag. 132. ubi hic Theodori locus compendiosè re-
fertur. Sed videntur plura hic desiderari, quæ ex
Theophane ita suppleri possunt: ὡς ἡ ἀπορίσι
καὶ κληρικῶν ἀνὸς ἐξήλασεν. Quam emendatio-
nem confirmat etiam Nicephorus in lib. 16. cap. 45.
ubi hunc locum Theodori describens, sic ait: ὁ δὲ
καὶ ἐξήλασεν ἀπορίσι καὶ κληρικῶν τῆς ἐκκλη-
σίας ἀπὸ τῆς οὐν.

κατὰ μακροβίου κείνου. Scribendum puto κεί-
νου. Paulo post etiam lege κείνου.

Pag. 563. λιτροβόλλω ἐν κήρυκα. Apud Theophanem in
Chronico pag. 233. excusum est: λιτροβόλλω ἐν κή-
ρυκα. Ubi vide quæ notavit Interpres.

τὰς εἰκόνας μακροβίου. Mos erat, ut Patriarcha-
rum imagines in Ecclesiis collocarentur. Nec ve-
rò Patriarcharum solum, id enim minus mirandum
esset, cum Patriarchæ non minus quàm Impera-
tores ipsi colerentur; verum etiam Orphanotro-
phorum, & aliorum Clericorum imagines, ho-
noris causa collocabantur in Ecclesiis. Testa-

tur id vetus Auctor. Malchus ni fallor, apud Sui-
dam in ἀκρίβειῃ; ubi dicit eos qui ab Acacio bene-
fictis affecti fuerant, vivente adhuc Gennadio
Patriarchâ, imagines ejus in cunctis Ecclesiis
erexisse. Præcipuè verò in Ecclesia quæ est juxta
navale, Gennadium Patriarcham, & Acacium
depinxisse, atque inter hos medium Servatorem
nostrum Jesum Christum, qui hæc Genna-
dio diceret: *Destruere hæc Ecclesiam, & suc-
cessoris tui temporibus illam restaurabo.* Scribe
igitur apud Suidam: ἐν μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ναύῳ
κλήροντα τῆς γυναικῶν, &c. Scio quidem Baro-
nium ad annum Christi 488. existimasse eas ima-
gines Acacio positas fuisse dum esset Patriarcha;
sed Baronium refellunt verba Malchi apud Sui-
dam, qui Ecclesiam illam juxta navale, in qua
imago erat Acacii, Tessellato opere fabrica-
tam, sub Gennadio Patriarcha absolutam esse
testatur; nec verum est quod idem Baronius
illuc observat, primum ex Patriarchis Aca-
cium hunc honorem affectasse. Nam ex Sui-
dæ loco à nobis allato apertè convincitur,
eum morem Gennadii temporibus jam inva-
luisse.

ἰωάννης ὁ διακενόμενος. ὡς σὺν ἡμῶν ἱεροποιῶν. Hunc
Theodori locum descripsit Nicephorus in cap. 29.
libri 16. ἰωάννης ὁ διακενόμενος, &c. Quæ
Nicephori verba Joannes Langus ita
veritè: *Joannes porro, qui cum illo, Severo scilicet,
iudicio contendit, scriptum reliquit, &c.* Ve-
rum ut liberè dicam id quod res est, nec Lan-
gus, nec Nicephorus ipse intellexit quid esset
διακενόμενος hoc in loco. Obtrectatores Cha-
lcedonenfis Synodi, qui Eutyelisi ac Dioscori
doctrinam defendebant, διακενόμενοι se
appellarunt, ut docet ipse Nicephorus in libro 18.
cap. 45. Ex horum numero fuit Imperator Ana-
stasius, uti docet Leontius Scholasticus in li-
bro 5. de Sectis: τῶν τῶν διακενόμενων λέω ὁ ἀνα-
στάσιος. Leunclavius quidem qui Leontium La-
tinè vertit τῶν διακενόμενων, Hastantes perpetuò
interpretatur; quod non probo. Melius Joan-
nes Langus segregatos vertit. Ita enim hoc ver-
bum usurpat Socrates Scholasticus in Historia
Ecclesiastica, ut memini legere: Et hæc qui-
dem de voce διακενόμενος. Cæterum hic Joan-
nes videtur esse, qui Ecclesiasticam Historiam
scripserat libris decem, quorum quinque dun-
taxat priores à se lectos fuisse testatur Photius
in Bibliotheca. Quibus in libris Joannes ille
Chalcedonensem Synodum probis onerabat,
ut ibidem scribit Phorius. Meritò igitur à
Theodoro nostro vocatur διακενόμενος. Cita-
tur hic διακενόμενος non semel ab anonymo, qui
Græcè scripsit de Originibus Constantinopolita-
nis. Et in septima Synodo actione 5. citatur lo-
cus ex Historia Ecclesiastica Joannis Dacrinome-
ni, de Xenais.

ὡς σὺν ἡμῶν ἱεροποιῶν. Scribendum est procul du-
bio, ὡς σὺν ἡμῶν, quemadmodum legisse videtur
Musculus. Cujus versionem hic magnopere
laudo.

ἀιτηθεὶς ἐκ τῶν συγγενῶν ἀιτή. Hæc verba ad
Severum referenda sunt, qui à familiaribus suis
rogatus, Synodum Chalcedonensem anathe-
mati-

matizavit, ut ex hoc Theodori loco scribit Nicephorus in lib. 16. cap. 19. Pessimè igitur Musculus hæc ad Timotheum retulit Constantinopolitanum Episcopum.

τιμίδι. τὸ τῶν πραικισίων. Idem scribit Nicephorus in cap. 35. libri 16. ubi hunc Theodori locum describit. Alii tamen Auctores sunt, Petrum Fullonem primum in Ecclesia instituisse, ut Nicænum Symbolum recitaretur in singulis collectis, quemadmodum scribit Nicephorus in loco citato, & Theodorus noster infra pag. 566.

προβαλίσαι ἐπίσκοπον. Assentior viris doctis, qui jampridem emendarunt ἡγούμενον. Ita certè legit Theophanes in Chronico pag. 135. & Nicephorus in lib. 16. cap. 25.

Pag. 564. χαλιπῶς αὐτοὶ ἠτοίμασαν. Scribendum est procul dubio ἠτίμασαν, ut legitur apud Theophanem in Chronico, pag. 135.

ταῦτα μαθεὶν ἱερασίην. Scribendum est, τὸ το λαβεῖν ἱερασίην, quemadmodum legitur apud Theophanem in Chronico p. 130. nisi quòd Theophanes pro verbo ἱερασίην, scriptum habet ἱεραξίην. Castrum quoque appellatio non nihil diversa est apud Theophanem.

ἡλθε δὲ τῶν ἰνδῶν, supple μαγείαν. Plures enim magicæ artis species fuerunt; prima, Persica, secunda, Judaica, ut docet Plinius in libro tricesimo. Habuerunt certè Judæi Exorcistas, qui dæmonas certis carminibus ambigebant.

Θεὸς ἑοικὸς τῶν σαρκῶν κατεδέξατο. Assentior Savilio, qui in margine sui codicis annotavit scribendum sibi videri ἑοικὸς. Ita certè scribitur apud Theophanem in Chronico pag. 136. ubi hic Theodori locus describitur. Et apud Nicephorum Callistum in cap. 35. libri 16. & apud Cedrenum in Chronico.

Pag. 565. ἀνυπόκως ὑπαυχῶσαν. Idem adverbium legitur apud Nicephorum in loco supra laudato, Verum nec Langus nec Musculus ejus vocis vim ac significationem intellexerunt. ἀνυπόκως idem valet ac μὴ συνταξάμενος, hoc est, Vale non dicto abierunt.

σφραγίσαι τὸν τάφον. Apud Theophanem in Chronico pag. 138. nec non apud Cedrenum legitur τὸ σφραγίσαι; quam scripturam vulgatæ lectioni Theodori nostri longè præferunt viri docti qui Theophanem notis illustrarunt. Neque enim Macedonius crucis signo tumultum suum obsignavit; sed populum qui aderat, ut se adhuc Patriarcham esse ostenderet. Certè si tumultum duntaxat signo crucis obsignasset Macedonius, dicendum erat σφραγίσαι τὸν τάφον, non autem τὸν τάφον.

ἐπιθῆναι τὸ σῶμα. Hucusque excerpta ex libro secundo Ecclesiasticæ Historiæ Theodori Lectoris. Quæ verò deinceps sequuntur, videntur esse nova collectanea ejusdem Scriptoris; quæ Nicephorus, cum Theodori Lectoris Historiam diligentius perlegisset, ex eodem Scriptore collegit, & appendicis loco hic adjecit.

ἀνδρῶς ἢ τῶν σαμσαίων. Hunc locum certissima conjectura emendavi hoc modo: ἀνδρῶν ἢ τῶν σαμσαίων, &c. Etenim Andreas Samosatensis Episcopus, mandatu Joannis Antiocheni Episcopi,

A scripsit adversus duodecim Cyrilli capitula, una cum Theodorito, ut testatur Liberatus in Breviario cap. 4. & ex illo Baronius ad annum Christi 430. & 431. Quare in fine hujus capituli scribendum est omnino: αἱ ἡρώματα κατὰ τὸν δόξα καὶ φιλίαν μὲν τῶν Θεοδώρων. Porro quod paulò ante affirmat Theodorus noster, Theodoritum post reconciliationem inter Aegyptios atque Orientales factam, scripsisse adversus duodecim Cyrilli capitula; id est, anno Christi 432. id nullatenus probabile mihi videtur. Ceterum hic Andreas Samosatensis Episcopus, in secunda Ephesina Synodo depositus est à Dioscuro, ut in Chron. testatur Theophanes.

μὴταπιμάρμοι τῶν εἰνῶ. Scribendum videtur μὴταπιμάρμοι τῶν εἰνῶ. Vulgata enim scriptura ferri non potest. Paulò post etiam corrigendum est, ἀνοικνωσάν αὐτὸν ἐπιμάρμοι; id est, ἡρώματα τῆς ἀνοικνωσίας.

ἔπερ ἰσθροὶ καὶ Θεοδόσιος. Id certè non extat in Pag. 564. quinque libris Ecclesiasticæ Historiæ Theodori quos habemus. Hi enim libri usque ad Imperium Theodosii junioris duntaxat progrediuntur. Quod si quis contendat opus Ecclesiasticæ Historiæ Theodori decem libris comprehensum fuisse, à Vincennalibus scilicet Constantini Magni usque ad Imperium Leonis Augusti, ut scribit Gennadius in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis; ne sic quidem verum esse poterit quod in his excerptis legitur. Neque enim principatu Leonis Augusti, sed Zenonis temporibus Petrus Mongus Salophacioli reliquias ex sepulchro effodit Baronius ad annum Christi 494. Theodoritum juniorem hic intelligi censet; ex cujus Ecclesiasticæ Historia locum affert Joannes Damascenus.

καὶ δὲ τῶν εὐνοδῶν. Id est, Ob Synodum Chalcedoniensem, quam idem Petrus Mongus publicè in Ecclesia anathematizaverat.

καλαυδῶνα λίξι ἐν βουλάντιον χειροτονθῆναι. Post mortem Stephani junioris Calendio in ejus locum subrogatus, Antiochenam Ecclesiam gubernavit, Trocundo & Severino Coss. anno Christi 482. ut ex epistola Simplicii Papæ doctè observavit Baronius. Hunc Acacius Constantinopolitanus Episcopus, jussu Zenonis Augusti Episcopum ordinavit Constantinopoli, sicut & decessorem ejus Stephanum prius ordinaverat, quemadmodum scribit Theophanes in Chronico pag. 130. Idem etiam confirmat Nicephorus in libro 15. cap. 28. his verbis: μὲν δὲ εἰσέρων καλαυδῶν τῆν κωνσταντίνην ἐπισθῆναι τὸς τῆς ἐπισκοπῆς διακας ἐγχεοίξεται. Sed & in gestis de nomine Acacii, quæ Jacobus Sirmundus in Lucam edidit, id ipsum disertè refertur his verbis: Cujus Acacii audacia deteriora committens, etiam Petrum Antiochenum, ejusdem Catholico Calendione quem ipse ordinaverat, ad Antiochenam mitte Ecclesiam. Denique Simplicius Papa in epistola ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum id ipsum non obscure significat. Quid enim aliud sonant hæc verba: Antiocheni exordium Sacerdotii quæ ratione scribentis fuerit indicatum, quam vix minime nos latere potuerit, tamen & ipse, vel Synodus ejus indicavit. Quod sicut non optavimus fieri, ita faciles excusationi quam necessitas fecit, exiit.

existimus; quia quod voluntarium non est, non potest vocari in reatum, &c. Quis enim reatus? quæ necessitas excusanda fuit apud Simplicium, nisi quod Calendionem contra leges Ecclesiasticas, Constantinopolim ordinaverat Acacius, jussu Zenonis Augusti, ut ex Theophane supra monuimus. Denique Candidus Isaurus in lib. 3. Historiæ idem testatur, ita scribens: *ὁ πῆρσος τῆς συναγωγῆς τῆς ἀνατολῆς παραστῆναι ἐκκλησίας, καλεῖσθαι ζῆνων ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἡρώδῃ ἀντιοχείας ἀφίσταται.* Id est: *Quemadmodum Zeno, dum Petrus ille impius Orientis turbaret Ecclesiam, misit Calendionem, ut Episcopum esset in Antiochia.* Porro non primus ex Constantinopolitanis Episcopis Acacius, Antiochensem Episcopum ordinare præsumpsit. Sed jam antea Anatolius Constantinopolitanus Episcopus Antiochenum Episcopum, Maximum scilicet, sine ullo exemplo, contra statuta Canonum, ordinare præsumperat, ut scribit Leo Papa in epist. 54. ad Marcianum, quæ data est xi. Cal. Junii, Herculano V. C. Col. quæ fuit annus Christi 452. id est, 4. annis post ordinationem Maximi. Tanto temporis spatium Leo Papa illud Anatolium factum dissimulaverat.

ὡμφορῶν τῶν Θεοδορίων. Musculus legisse videtur, *ὡμφορῶν*, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit: *Calendion Theodoro consentiens, Byzantium Episcopus ordinatus fertur.* Ego verò scribendum existimo: *συνφωνῶν τῶν Θεοδορίων;* id est: *Calendionem Constantinopoli ordinatum fuisse scribit Theodorus, cum Theodorio consentiens.* Sic paulò antè horum fragmentorum Collector notavit, Theodorum nostrum de Petro Mongo idem retulisse, quod scripserat Theodoritus, *ὁν ἐστὶν ὁ Θεοδορίος*, ubi Theodoritum juniorem intelligo, diversum à Theodorito Episcopo Cyri; qui prioris Theodoriti Historiam Eccles. adjectis quinque aliis libris, continuaverat.

Καλεῖσθαι λέγει ἀρθεῖναι τῶν πρεσβυτέρων. Ex hoc loco emendandus est Theophanes in Chron. p. 115. ubi de Petro Fullone ita scribit: *ἀρθεῖναι τῶν πρεσβυτέρων ἀρθεῖναι, ἡγεῖσθαι βασιλεὺς ὁ συναγωγῆς δι' ἡμᾶς, πῆρσος ἢ πάλιν ἢ ἄλλο φερόμενον, ἡγεῖσθαι βασιλεὺς.* Scribendum est omnino in hoc Theoph. loco: *ἀρθεῖναι ἢ ἐκαλεῖσθαι τῶν πρεσβυτέρων, &c.* Quod disertè confirmat Theodorus noster, & Nicephorus in cap. 28. lib. 15. Vidit hoc ante nos Jacobus Sirmundus in notis ad Epist. 3. Aviti. Cujus sententiam immeritò reprehendere conatus est Franciscus Combefisus vir doctiss. in Annot. ad Chron. Theophanis. Quid enim certius ea conjectura Sirmundæ, quam Theodorus testimonio suo confirmat, & quam ipsa Theophanis verba necessariò videntur exigere. Cum enim dicat Theophanes: *πῆρσος ἢ πάλιν ἢ ἄλλο, &c.* omnino significat alium fuisse à Petro; qui clausulam illam addiderat Trifragio: *Christe Rex.* Calendionis igitur nomen eo loco omissum est negligentia Librariorum. Scio quidem Cedronum Combefisi sententiæ adstipulari. Sed major est apud me Theodori Lectoris auctoritas, quam Cedreni.

τὸ μυστικὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Scribendum est procul dubio, *τὸ μυστικόν*, ut viri docti jam pridem observarunt. Ita certè Savilius in margine sui codicis emendavit. Quam emendationem confirmat Nicephorus in cap. 28. lib. 15. & Cedr. in

A Chron. pag. 249. edit. Basil. Porro de hac sancti unguenti seu Chriftatis consecratione, quæ fiebat feriâ 5. magnæ Hebdomadis. Vide Eucherologium Græcorum pag. 628. & seq. & quæ illic notavit Jacobus Goar, vir harum rerum peritissimus.

ὁ πῆρσος ἐν τοῖς Θεοφανείῳ ἐπέκλησεν. Apud Niceph. in l. 15. c. 28. scriptum est *ἐπέκλησεν*, malè. Sic enim habet Nicephorus: *ὅσοι γὰρ μὲν τὸν κρηθρὸν ἢ τῆσθα ταῦτα καλεῖσθαι τῆ καθολικῆ ἐκκλησίᾳ ἐπέκλησεν. ἢ τὸ θεῖον μυστικὸν κατὰ τὸν ὅρον πῆρσος τῶν λαῶν ἀγιάζεισθαι. ἢ ἐν τοῖς ἀγίοις Θεοφανείῳ ἢ ὡσάντων ἐν ἰσραὴλ θεῖαν ἐπέκλησεν.* Quæ sic vertit Langus: *Petrus Cnaphreum quatuor ista Ecclesia Catholica commodissima reperisse ferunt, ut sacrum unguentum in populi totius presentia consecraretur, ut ad vesperam sanctorum Theophaniorum unda in sacrum lavacrum infunderetur.* Verum in Niceph. emendandum est: *ἢ τῶν ὡσάντων θεῖαν ἐπέκλησεν,* quemadmodum scribitur etiam in Cedreni Chronico. Cæterum assentior Jacobo Goar, qui in Annot. ad Eucherologium, pag. 467. Petrum Fullonem id solum instituisse censet, ut aquarum benedictio in pervigiis Theophaniorum fieret ad vesperam, cum antea hujusmodi benedictio media nocte fieri consuevisset, ut ex Joanne Chrysol. ita rectè observavit idem Jacobus Goar, vir de Græcorum ritibus ac ceremoniis optime meritis.

ἐν πάσῃ συναγωγῇ τὸ σημεῖον λέγεισθαι. Musculus vertit: *Ut in quavis Synaxi Symbolum diceretur.* Xylander verò ita interpretatur: *Ut in quavis Cænæ mystica celebratione Symbolum fidei recitaretur.* Langus verò ita vertit: *Ut Symbolum sanctum, quod semel tantum antea magno & sancto Parasceves die dictissimum fuerat, in quavis Synaxi & conventu Ecclesie decantaretur.* *συναγωγῆς* generaliter dicebantur omnes sacri conventus; præcipuè tamen ii, in quibus sacra mysteria peragebantur. Ob hanc enim maximè causam populus fidelium in Ecclesiam conveniebat, ut sacrificium Dominicum perciperet. Quare cum Petrus Fullo instituisse dicitur, ut in quavis Synaxi Symbolum recitaretur, de Missarum solemnibus id intelligendum est; in quibus etiam nunc Symbolum fidei recitatur. Porro ex hoc loco suspicari quispiam fortasse possit, horum fragmentorum Authorem diversum esse à Theodoro Lectore. Nam Theodorus Lector paulò antè scribit, Timotheum Constantinopolitanum Episcopum primum instituisse, ut Symbolum Nicænum in singulis collectis recitaretur. Nisi fortè dicamus Timotheum id primum instituisse Constantinopoli, quod Petrus Fullo longè antè instituerat Antiochiæ. Sanè ritus isti qui à Fullone primum instituti esse dicuntur, non illico ab omnibus Ecclesiis usurpati sunt, sed progressu temporis paulatim inoleverunt.

βλάσφη. Theoph. in Chr. pag. 106. βλάσφη vocat.

ἡραματεῖον αἰθερα. Idem tradit Theophanes in Chronico pag. 124. editionis regie.

ἀκίνητα μὴ κρηται δικάμα. Hunc locum non intellexit Musculus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: *Ecclesia Rom. mos esse fertur, ut jura non sint immota.* Savilius autem ad oram sui codicis hæc verba ita interpretatur: *Ecclesia Roma-*

Pag. 567.

Romana possessiones accipere non solet rerum immobilium. *δικαία* igitur inproprie hoc loco sumitur pro bonis seu corporibus. Sed non assentior Savelio qui *κράταιν* interpretatur, possessiones accipere. Melius vertisset, *retinere possessionem*. Neque enim Ecclesia Romana possessiones sibi oblatas recufabat accipere; sed acceptas non servabat. Illico enim eas vendebat, Apostolicorum temporum morem in hac parte studens imitari. Primi enim illi Christiani possessiones suas vendere solebant, earumque pretia offerebant ad pedes Apostolorum, ut in eorum Actibus legimus. Hæc tamen consuetudo Ecclesie Romanæ brevi post immutata est. Quippe temporibus Gregorii Magni patrimonium Beati Petri per omnes provincias Imperii Romani late diffusum erat, ut ex ejus epistolis discimus.

εις μόρας τρεῖς. Melius dixisset Theodorus *εις μέρους τίσσερας*. Quatuor enim, tam de reditu Ecclesie, quam de oblatione fidelium fiebant portiones. Prima erat Pontificis; secunda Clericorum; pauperum tertia; quarta fabricis Ecclesie deputabatur, ut scribit Gelasius Papa in c. 27.

καθ' οὗτος νόμον Ἰδαίου. Idem scribit Theophanes in Chronico pag. 106.

ὅσαρ τι διαγραφαὶ βαρδορομαίων. Idem refert Niceph. in c. 37. lib. 16. ex hoc Theodori nostri loco.

ἱμεριτικοί. Nicephorus in cap. 37. lib. 16. *ἱμεριτας* vocat, ubi hunc Theod. nostri locum describit. Ego *Homeritas* esse existimo. Omnia enim quæ Immirenis tribuit Theodorus, Homeritis planè conveniunt. Etenim Homeritæ ad extimos fines habitant Oceani meridiani, & metropolim habent Saba; cujus loci Regina olim ad Salomonem vendendum profecta est. Præterea origine sunt Judæi, orti ex Chettura Abrahæ. Postea verò ad superstitionem gentilium desciverunt, ut docet Philostorgius in lib. 3. hist. Ecclesiastica.

ἐν τῆς ἐλθούσης. Niceph. legisse videtur, *ἐλθούσῃ μὲν τῆς ἐλθούσης πρὸς σαλομόντα βασιλίδος τ' ἔργου*. *ἡ δὲ τῆς ὑστέρου ἰγόνοντο ἰθνηκοί*. Obsat tamen id quod apud Theoph. & alios legimus, Homeritas Justiniani demum temporibus fidem Christi suscepisse.

σευῖρα ἡ ἔργου δὲς. Idem relatum jam fuit in lib. 2. excerptorum ex Theod. Lectore. Unde non immerito quispiam suspicari possit, hanc appendicem ex alio Scriptore collectam esse.

εἰς ἡλθον ἐς κωνσταντινὴν πύλιν τὰ λοιπάνα. Idem refertur in factis, quos nomine Idatii edidit Jacobus Sirmundus. Constantio octavum, & Juliano Cæsare Coss. *His Coss. introierunt Constantinopolim reliquia Apostoli Timothei, die Kalendas Junias*. Et anno sequente, Constantio nonum, & Juliano iterum Coss. *His Coss. introierunt Constantinopolim reliquia sanctoꝝ Apostolorum Andreae & Lucae, die 5. Nonas Marti*. Eadem quoque leguntur in Chr. Alexandrino. Constantio Aug. octavum & Juliano Coss. *ἐπ' ἑτάων ἑπτάτων μηνὶ παμίμω ἀ τιμωδὲν τὸ ἅγιον τὰ λοιπάνα ἠνήχθη ἐν κωνσταντινῶδες*. Quæ sic vertenda sunt: *His Coss. mensis Panemi seu Julii die primâ allata sunt Constantinopolim reliquia sancti Timothei, &c.* Ubi vides Authorem Chronici Alexandrini, quod spectat ad diem, consentire cum Factis Idatii; in mense verò dissentire.

A *ἐν τῆς πύργου*. Hujus Basilica sanctæ Euphemie martyris mentio fit in orig. Const. pag. 47. τὴν ἁγίαν εὐφημίαν τὴν πύργου ἀναστῆσαι ἡ δὲ δεικνύει ἀπόγειον. Etho tamen Theodori testimonio apparet, Basilicam istam diu ante principatum Anastasi stetitisse. Hæc portò Basilica cognominata est in Petra, ad discrimen alterius Basilicæ sanctæ Euphemie martyris, quæ erat in Hippodromo, cujus mentio fit in orig. Constant.

λοιπάνα τὸ ἅγιον σαμουὴλ. De hac translatione reliquiarum Samuelis Prophetæ ex Palæstina Constantinopolim usque, videndus est B. Hieronymus in lib. adversus Vigilantium, ubi ita scribit: *Sacrilagus dicendus est & nunc Aug. Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Judæa transtulit in Thraciam. Omnes Episcopi non solum sacrilegi sed & fatui judicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutas, in serico & vase aureo portaverunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta lætitia, quasi presentem viventemque Prophetam exacerant, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent.*

ἐν τῶ ἀποφθεύειο. Ecclesia in honorem Prophetæ ædificata, vocabatur *ἀποφθεύειος*, eodem modo quo Ecclesia in honorem Apostoli constructa, *ἀποστολείος*; & Ecclesia in honorem Martyris extracta, *μαρτύρειος* dicebatur. Sic in actione tertia Conc. Const. sub Mena pag. 693. *ἰφθαλμὸν ἀποφθεύειος αὐτὸν ἔχειν πλυσίον τῶ ἀποφθεύειο, &c.* Ubi Ecclesiam Samuelis Prophetæ intelligendam puto, quæ simpliciter & absolute *ἀποφθεύειος* dicebatur. Ecclesia quidem S. Joannis Bapt. quæ erat in Septimo, ipsa quoque *ἀποφθεύειος* vocabatur, ut notavit Murhus in Glossario. Sed frequentius *μαρτύρειος* dicta est, ut docet locus Menæi ibidem prolatus à Murho, Cæterum ex eo quod hic studiosè relatum legitur; quorum Sanctorum reliquiæ, & quibus temporibus Constantinopolim delatae sint, satis apparet Theod. Lectorem hujus operis Auctorem esse. Qui cum Lectorem esse Ecclesie Const. diligenter in historia sua recensuit omnium Sanctorum reliquiis, quibus urbs regia erat communita.

τῆς θεῆς μνήσεως. Post hunc locum Theod. Lect. recitatur in Synodo 7. locus alter ex hist. Ecc. Joan. Diacrinomeni. Quem quidem locum desumptum esse existimo ex hist. Ecc. Th. Lect. qui de Xenaja loquens Joannis Diaerin. historiam adduxerat. Sic enim de Severo Acephalo scribens, eundem Joannem Diacrinomenum laudat Authorem, ut videre est pag. 563.

κατὰ ἀποφθεύειον ἡ ἰομαρμίνης. Diodorus Tarsensis libros octo scripserat contra Fatum, quorum excerpta habentur in Biblioth. Photii cap. 223.

πατριάρχην ἡ ονομάζετο ἀλόγως. Fallitur Theoph. qui Thessal. Episcopum male à Theodoro Lect. Patriarcham vocari dicit. Nam Thess. Episc. optimo jure Patriarcha dictus est, utpote qui Primas esset totius Illyrici. Primates enim, sive *ἱεραρχοί*, olim Patriarchæ dicebantur, ut jam pridem monuit Jacobus Sirmundus. Vide, si placet, quæ notavi ad lib. 3. Evagrii cap. 6. & ad lib. 5. ejusdem Evagrii.

Finis Annotationum in Theodorum.